

De blauwe kast

H.J. Vroom

H.J. Vroom
De blauwe kast

Eerste druk 2020
Copyright © H.J. Vroom

Omslag vormgeving Bobby Boer | Ambilicious
Illustratie Ruth Jütte

Binnenwerk vormgeving Ambilicious
Illustraties Ruth Jütte
Redactie Katja Urban | Woorden over leven
Taalkundige redactie Ingeborg Nienhuis
Eindredactie Inanna van den Berg | Ambilicious
Copyright © 2020 Ambilicious, Breda

ISBN 978-94-92551-90-0 | NUR 301
www.ambilicious.nl

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm, of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

De blauwe kast

*Het is van groot belang, te weten wanneer men
moet spreken en wanneer zwijgen.*

Seneca

Dit boek draag ik op aan alle Jeroens en Rita's in de wereld.

Eén Jeroen vertelde mij zijn verhaal. Opdat de wereld zou weten hoe belangrijk het is om het zwijgen door kerk en hulpverlening te beantwoorden met openheid. Omdat dit zwijgen tot ver nog altijd zijn sporen nalaat in de wonden van de generaties die daarna kwamen. Dit boek is gebaseerd op zijn waargebeurde verhaal.

H.J. Vroom
Maarsse, 2020

Proloog

De familie; de buren; de huisarts; zijn vrouw Rita: iedereen wist wat er in zijn leven aan de hand was. Behalve hij, want iedereen hield de kaken stijf op elkaar. Na vijftien jaar huwelijk was het 31 maart 1957, half acht 's ochtends geworden. Nu zou alles veranderen. Het broodje van de kraamzuster kreeg hij niet weg en hij lachte bitter om de symboliek: de kerkorganist kreeg zijn brood des levens niet weg.

Prompt om acht uur ging de bel: twee stevige broeders in witte pakken op degelijke, zwarte werkschoenen. De voorste had al grijs haar achter de slapen en liet een halve glimlach zien, de achterste was blond en hooguit dertig.

Ze keken methodisch rond of ze Rita zagen en stapten meteen de huiskamer in: 'We komen uw vrouw halen, maar eerst moet u hier tekenen,' sprak de voorste met gedempte, gedecideerde stem.

Verbouwereerd probeerde Jeroen de pen aan te nemen, die meteen uit zijn onwillige vingers viel.

De oudste broeder sloeg zijn arm om hem heen en legde het papier op tafel: 'Rustig, meneer, het kan niet anders.'

De jongste broeder raapte de pen op, reikte Jeroen deze aan en wees naar de plek waar de handtekening moest komen. Jeroen deed een poging het papier te lezen, maar de letters dansten voor zijn ogen. Met trillende hand tekende hij bij de wijzende vinger. Het papier verdween in een witte binnenzak. De broeders klopten op de slaapkamerdeur en stapten naar binnen.

Jeroen hoorde ze praten en schrok van de stem van zijn geliefde vrouw, in paniek: 'Nee, nee, ik ga niet mee, ik denk er niet aan, wat doen jullie hier? Ga weg, ga weg!'

Vertwijfeld luisterde hij hoe de broeders door de gang liepen en de voordeur openden. Zouden ze echt weggaan? Een tweede schok ging door hem heen. Een paar seconden later waren ze er weer, met een brancard met riemen.

‘Nee.’ Hij kreunde. ‘Niet op zo’n manier!’

Hij stond aan de grond genageld, hoorde Rita gillen en krijsen: ‘Jeroen, help, Jeroen, ik wil dit niet, ik wil niet mee!’

Dwangmatig gehoorzaamend aan de roep van zijn vrouw, opende hij de slaapkamerdeur. Ze lag vastgebonden op de brancard en traptte en krijste om los te komen.

De oudste broeder duwde hem rustig en vastberaden de woonkamer weer in. Pas toen ook hij zich probeerde los te wurmen, realiseerde hij zich dat de voorheen zo zorgzame kraamzuster hem stevig had vastgegrepen. Uit de kinderkamer klonk babygehuil. 15 jaar lief en leed delen en de moeder van zijn kind dan zo laten afvoeren?

De wanhoop won het: ‘Ik wil mee, ik moet mee.’

‘Nee meneer, u mag niet mee, u krijgt vanmiddag nog bericht van de inrichting. Dat zal u geruststellen. Moed houden, beste man!’

In de gang ging Rita als een bezetene te keer.

Nu wordt ze pas echt gek, dacht hij.

Hij rukte zich los van de zuster en rende de gang in. Te laat. De brancard gleed de ziekenwagen in, de deuren gingen dicht en weg waren ze.

Hij mocht niet mee. Hem werd niets gevraagd. Hem werd niets uitgelegd.

Nu was het genoeg. Het was tijd om het heft in eigen hand te nemen en antwoorden af te dwingen. En snel, voordat ze haar weer naar huis zouden sturen. Een metronoom begon te tikken in zijn hoofd: tiktaktiktak. Hij was de enige die hun pasgeboren zoon kon grootbrengen, kon beschermen tegen haar. Hij móest dan wel weten hoe en waar precies tegen. Het geluid van de weggrijdende ambulance vermengde zich met het babygehuil en het getiktak van de metronoom tot een oorverdovende orgelkakofoonie in zijn hoofd.

Twee buurvrouwen stonden buiten, aan de overkant waren ramen opengegaan en zijn schoonmoeder en Mieke stonden weggekropen in een portiek. Zijn beeld werd troebeler, vervaagde. De contouren begonnen in elkaar over te lopen, de vage ochtendkleuren vermengden zich met de orgelkakofonie in zijn hoofd. Wat gebeurde er?

De oproep

‘Dag schat, hoe was je dag?’

Rita was opgelucht bij Jeroen en zijn moeder ingetrokken na hun bruiloft. Ze duwde hem met een trotse blik in haar grote, donkere, amandelvormige ogen naar de volière: ‘Kijk eens: taraaa!’

Ze had de volière opgeknapt en aan de buitenkant geschilderd: ‘Wow, fantastisch, Rita!’

Zijn moeder streek een lok vlasblond haar achter haar knot en keek glimlachend toe. Op elk spannend moment liet haar ontwapenende glimlach haar brede jukbeenderen warm uitkomen.

Jeroen merkte dat zijn kersverse vrouw veranderde: het schuwe meisje verdween, haar angstige ogen stonden steeds vaker helder en rustig onder haar donkere, golvende haar. Elke ochtend kon hij met een geruster hart vertrekken in zijn pantalon met stropdas, naar het postkantoor of het conservatorium. Om zijn orgelstudie te kunnen betalen, had hij het administratieve baantje op het postkantoor geaccepteerd. Hij verdroeg het saaie kantoorwerk én het gebabbel van zijn collega’s over voetbal, drank en vrouwen geduldig. Want daarna kon hij zich onderdompelen in zijn geliefde muziek. Om niet te zeer een buitenbeentje op kantoor te worden, zette hij het af en toe op stelten met een gekke sketch. Precies zoals zijn oudere halfbroers en -zusters hem dat vroeger met de paplepel hadden ingegoten. Zo verwierf hij zich een gewaardeerde positie op kantoor.

Wel ergerde hij zich aan de sigarettenwalm in het kantoor.

Halverwege de ochtend riep hij dan: 'Mannen, tijd om jullie wolken te lozen.' Demonstratief zette hij de ramen in de imposante kantoorkolos open en blies als een clown alle wolken naar buiten. Om onder veel gelach natuurlijk te horen: 'Mooi, frisse lucht, clowntje. Steek maar weer op, mannen!'

Zijn werk en studie lieten hem weinig ruimte voor andere zaken; met mode, jazz of andere jongerenzaken hield hij zich niet bezig. Zijn wereld was die van de kerkmuziek. 's Avonds oefende hij op de piano thuis, wat voor de vrouwen altijd een beloning was: gratis muziek in huis!

Na zes dagen kantoor, laadde Jeroen zich op zondagen weer helemaal op. Moeder zag dan in de kerk tijdens de mis zijn blonde krullen woest heen en weer gaan achter het orgelklavier. Jeroen vond het jammer dat Rita nooit meewilde, maar na de mis gingen ze er samen op uit. Trouw nam hij vaders camera en een rolletje uit diens ruime voorraad mee. Over smalle dijkjes en houten bruggetjes fietsten ze naar de duinen en het strand. In een duinpan snoepten ze een lekker restje van moeder of wat fruit en Jeroen zette Rita op haar mooist op de foto. Op de terugweg deden ze altijd wedstrijdje wie de meeste vogels kon 'spotten'.

Zo ging Jeroen op in de muziek en in Rita, en had nauwelijks in de gaten dat het oorlog was. Het was 1942. Nederland zuchtte onder de Duitse bezetting.

'Er was vandaag geen vlees te krijgen, moeder,' verontschuldigde Rita zich die avond aan tafel.

'Geef toch niet, schat. Met die jus en die paar spekjes van gisteren smaken deze bonen ook uitstekend.' Moeder paste altijd overal een mouw aan en hield zo de goede moed erin.

Veel van haar gedachten sprak ze niet uit: Die joodse familie op de hoek is weg. Ze hebben net zo'n donker uiterlijk als Rita. De zoons van de slager zijn opgeroepen voor dwangarbeid in Duitsland, ze hebben dezelfde leeftijd als Jeroen.

Bij hoopvolle geruchten over de geallieerden had ze ook

zo haar bedenkingen: Zouden de gevechten ooit hun stad bereiken? De bevolking uithongeren is altijd al hét wapen geweest om steden onder druk te zetten.

Tegen de kinderen zei ze slechts: 'Rita, neem af en toe een blikje extra groenten of bonen mee voor de voorraadkast. Je weet nooit.'

Die dag werd alles anders.